

Et innlegg om falske trussler og ekte problemer

Partnerforum, 27 .mai 2024

Gunn Enli,

Professor i medievitenskap

Universitetet i Oslo

Falske nyheter = bevisst fabrikkert eller villedende informasjon, laget for å se ut som ekte nyheter, med mål om å manipulere mottakeren – ofte med politiske eller økonomiske motiver.

Hvorfor problematisere fokuset på falske nyheter?

- Enkel og gjenkjennelig narrativ: Det gode (ekte nyheter) mot det onde (falske nyheter)
- Et felles fiende: Alle er enige om at falske nyheter er ugress som må lukes vekk!
- Truer demokratiet som forutsetter opplyste borgere og en rasjonell debatt.

1: Utopisk ideal om offentligheten

Nyheter er utvalgt, produsert og vinklet

Mål om å opplyse, men også å appellere

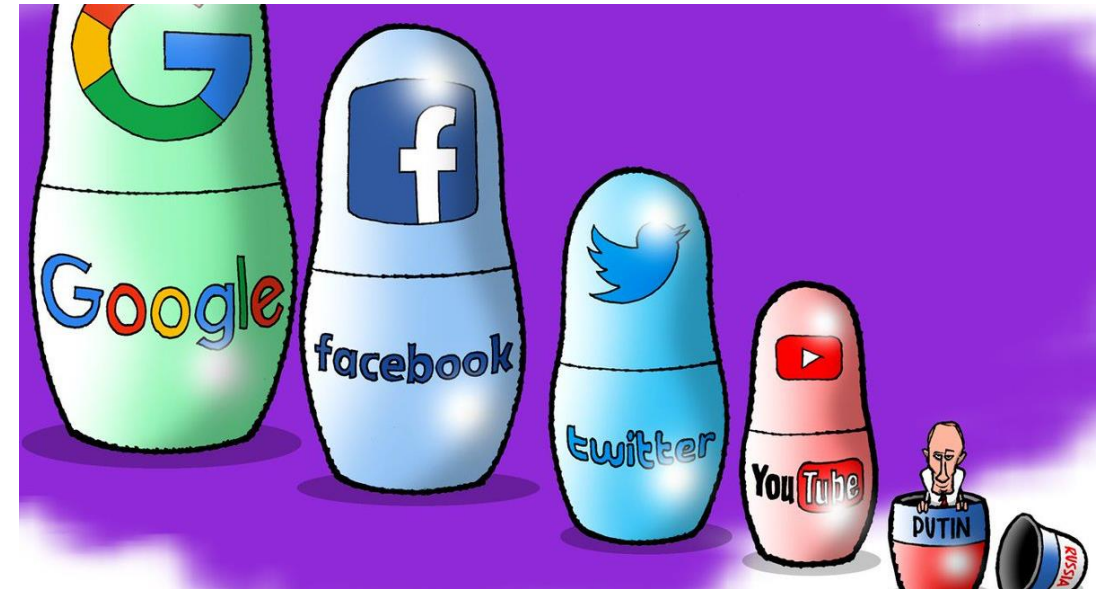
Feilvurderinger også i 'ekte' nyheter

Fragmentert mediebruk + Rasjonalitet vs. følelser

2: Fenomenets betydning er overdrevet

- Påvirkningskampanjer høres skremmende ut, men usikkert om de har effekt.
- Metodisk krevende å bekrefte, og sentrale studier finner lite evidens.
- Bruker vi falske nyheter som forklaring på valgresultat vi ikke liker?
 - Trump = Fake news får skylda
 - Brexit = Fake News får skylda
 - Populisme = Fake News får skylda

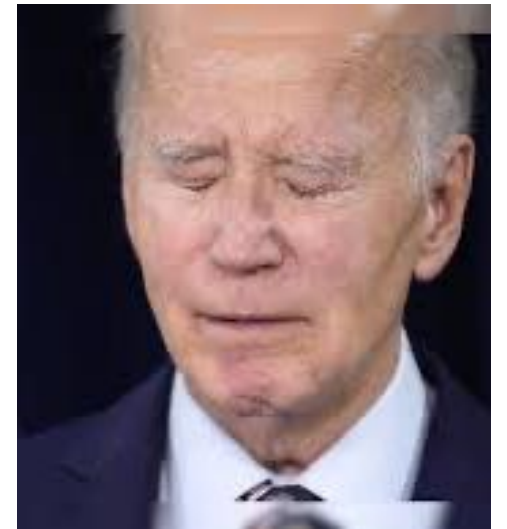
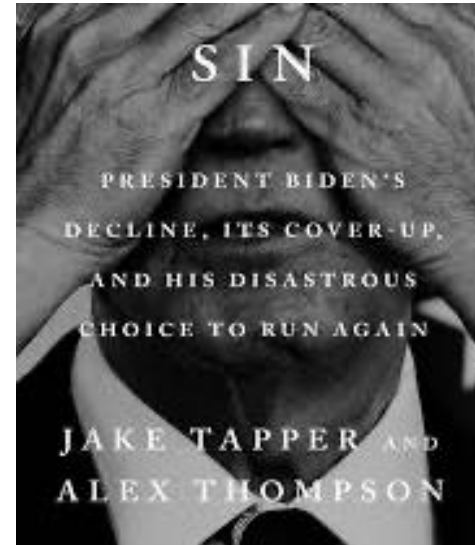
3: Negativ effekt av kampen mot falske nyheter

- **Truth Filter**, fakta-sjekk-regime: Hvem skal bestemme hva som er sannheten?
- **Tredjepersons-effekt**: Det er 'de andre' som må beskyttes mot falske nyheter.
- **Å delegitimisere nyhetskanaler, meninger og bruk** – autoritært og forsterker polarisering.
- **Tolket som digital krigføring** – risiko for at demokratiske praksiser opphører.

4: Falske nyheter er et symptom, ikke rotårsak

- **Generell mangel på tillit** til det etablerte; politikere, makthavere, tradisjonelle medier etc.
- **Journalistikkens unnlatenhetssynder**; mediene gjør ikke alltid jobben sin som vaktbikkjer.
- **Polarisering og opplevd virkelighet**; Nyheter er ikke bare fakta, men også perspektiver.

Hovedpoeng

- ❖ Et symptom, ikke en rotårsak; Falske nyheter er et problem, men det er ikke problemet med stor P.
- ❖ Kampen mot falske nyheter tilslører og forenkler komplekse problemer som krever andre løsninger.
- ❖ Problemet er polarisering og mangel på tillit. Løsningen er ikke (bare) mer opplæring i kildekritikk, men mer anerkjennelse av meningsmangfold

